

GOEDE OPBRENGST ONDANKS TRAGE START

Het KBIVB beproefde dit jaar weer bijna evenveel dubbelresistente nematodenrassen als rhizomanierassen. De nematodenrassen blijven vooruitgaan in productiepotentieel, terwijl dit bij de rhizomanierassen enigszins stagneert. – *Patrick Dieleman*

Uit een uurtje praten met André Wauters van het Koninklijk Belgisch Instituut tot Verbetering van de Biet (KBIVB) steek je altijd een en ander op. We bespraken met hem het voorbije bietenjaar en zijn opvallendste vaststellingen in de rassenproeven.

Trage beginontwikkeling

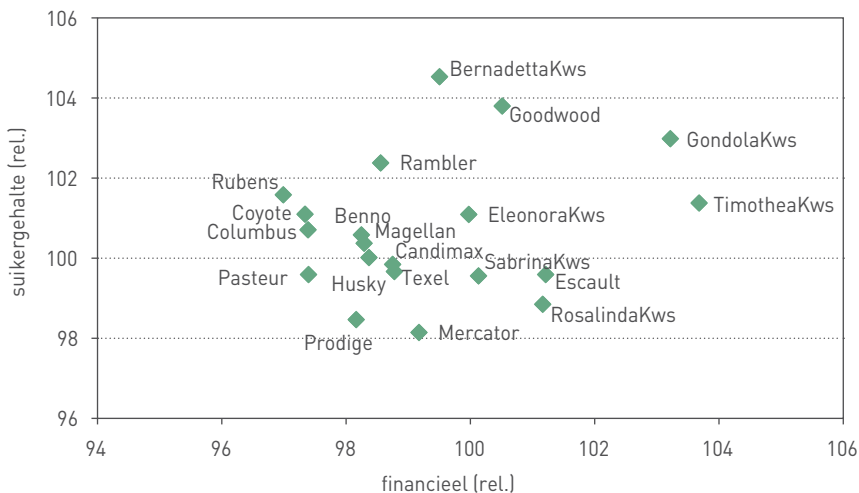
André vertelt dat dit jaar de meeste suikerbieten gezaaid zijn tussen 2 en 18 april. Op enkele plaatsen in de kustpolders en in de Antwerpse polders werden al enkele ha gezaaid rond 10 maart. Daarna werd het nog heel koud. Het heeft nadien nog gevoren en er viel nog sneeuw. Daardoor verschenen op die percelen nadien zeer veel schieters. “We hebben de rassenproeven begin april gezaaid, op de dinsdag na Pasen (2 april). Zelfs toen was de grondtemperatuur amper 1 °C. Veel bietentelers hebben toen in heel koude grond gezaaid. Daarom verliep de opkomst dit jaar niet snel.” André neemt er de grafiek van het temperatuurverloop bij. “De eerste week na Pasen was het koud. Er stond ook een schrale noordoostenwind. Daardoor droogde de bovenlaag uit op percelen

waar men na het opentrekken van de grond niet kon klaarleggen en zaaien. Doordat je droge grond moeilijk kan samendrukken, zorgde dat voor verlies aan capillariteit. De combinatie van koude met droogte leidde nadien tot problemen bij het kiemen. Dat heeft zich bij sommige zaadomhullingen negatiever laten voelen dan bij andere. De firma Strube stuurde daaromtrent een bericht, maar ook SES VanderHave en Florimond Deprez werden ermee geconfronteerd. Dit komt ook tot uiting in onze proeven. Veel rassen hebben gemiddeld rond 100.000 planten/ha, maar afhankelijk van het proefveld is er daarrond een grote spreiding.” We bekijken de opkomsten per proefveld. Daaruit komt duidelijk naar voren dat de opkomst op de later gezaaide percelen beter was. André besluit met de mededeling dat dit zich ook in de praktijk voordeed. “De veldopkomsten liggen in de proeven gemiddeld 10.000 planten lager dan vorig jaar.”

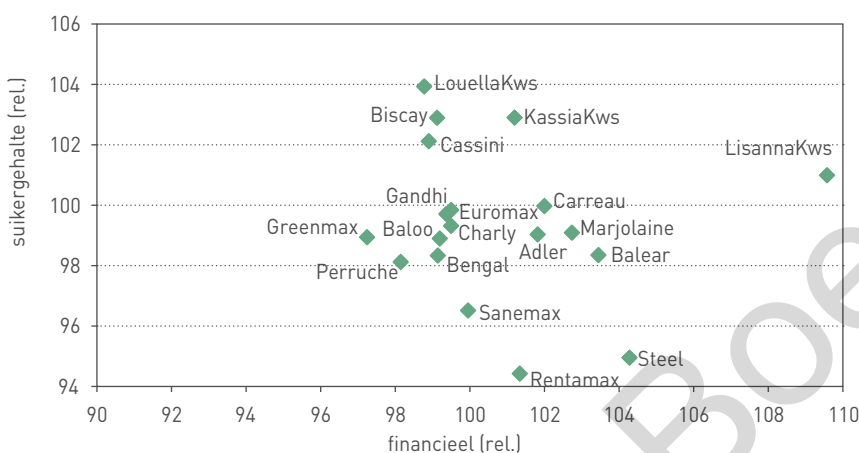
Inhaalmaneuver

André Wauters herinnert zich dat de rijen zich, ten gevolge van de koude in maart en

april, 2 weken later sloten dan in een normaal jaar. Vanaf half juni zijn de temperaturen beginnen stijgen. “De erg hoge temperaturen van de julimaand hebben ervoor gezorgd dat de achterstand kon worden ingehaald. De stalen die de suikerfabrieken begin augustus namen, wezen uit dat de suikeropbrengst op dat moment het gemiddelde was van de laatste 10 jaar. Er werd toen een normale gemiddelde opbrengst verwacht. De bieten profiteerden van de regen en eind augustus wezen de stalen al op een betere opbrengst. Ook in september waren de groeiomstandigheden goed. Daardoor hebben zowel Iscal als Tiense Suiker hun geraamde productie naar boven moeten bijstellen. Wat zeker heeft meegewerkt, is dat de ziektedruk dit jaar extreem laag en laat was. Veel velden hebben zelfs geen fungicidenbehandeling gehad, zeker diegene die eerst zouden gerooid worden. De spuitdrempel viel dit jaar net na 15 augustus. Rekening houdend met de termijn van 40 dagen waarin een bespuiting niet voor een meeropbrengst zorgt, moesten de velden die al eind september gerooid zouden worden

Figuur 1 Bruto financieel potentieel en suikergehalte van de nieuwe en bevestigde rhizomanierassen, gemiddelde 2010-2012 - Bron: KBIVB

Figuur 2 Bruto financieel potentieel en suikergehalte van de nieuwe en bevestigde nematodenrassen, gemiddelde besmette percelen 2011-2013 - Bron: KBIVB

niet worden behandeld. Wie dan op 20 september naar zijn veld ging kijken, stelde vast dat het soms ziek was, dat het er niet altijd mooi uitzag. Maar dit had

geen effect meer op de opbrengst. Het is niet het uitzicht dat telt. We hebben dit jaar opnieuw kunnen aantonen in meerdere proefvelden dat een fungicidenbe-

handeling in die omstandigheden geen rentabiliteit meer oplevert. Behalve in de al genoemde gevallen en in de streek van Kortemark, waar men rhizoctoniarassen zaaide, waren er weinig schieters. De bieten hebben dit jaar geen groeistand gekend behalve in het begin."

20 ton is mogelijk

De suikercampagnes zijn begonnen rond 20 september. "Wijzelf hadden bij de eerst gerooide proefvelden suikergehaltes van 16,5 tot 17, maar dat is snel gestegen naar 17,5 tot zelfs 18 graden suiker. In een van onze proefvelden hebben we dit jaar begin november een recordopbrengst geoogst van bijna 22 ton suiker per ha. Sommige rassen haalden daar zelfs

De ziektedruk was dit jaar extreem laag.

23 ton. Die cijfers zijn zelfs beter dan die van 2009 en 2011, dat recordjaren waren. Er is dus in de loop van de campagne nog veel suiker bijgemaakt. Voor een deel speelt de verbetering van de genetica. Het was ook een perfect gelegen proefveld in het Doornikse, goed afgeschermd van de koude, met een goede boer en zonder nematoden. We kunnen dus op heel goede velden heel goede cijfers halen. Dit wordt ook bevestigd door onze proeven met zaai- en rooidata. Daarin zien we dat de opbrengst stijgt naarmate de bieten langer kunnen groeien. Uiteraard zijn dit proefveldgegevens. We hebben wat minder rooiverliezen dan een landbouwer en we hebben geen stockageverliezen, maar 20 ton halen is dus mogelijk."

In de proeven is men beginnen rooien op het moment dat ook de fabrieken startten. "In het begin verliep het rooien zonder problemen, tot 10 oktober, toen we onze demodag hadden in Avernas-le-Bauduin. Nadien werd het wat moeilijker, door de neerslag. In Haspengouw lukte het nog redelijk. In Henegouwen en verderop in Doornik en Kortrijk, waar ze in oktober al 120 l kregen en nadien nog meer, begon het moeilijk te worden. De rooiomstandigheden waren in het oosten opnieuw beter dan in het westen."

Gestegen opbrengstpotentieel

"Dit jaar is het potentieel van de getuigenrassen met meer dan 2% gestegen", vertelt André. "Het suikergehalte bleef ongeveer gelijk. Het is vooral de wortelopbrengst die steeg. Door die stijging zijn

AANBEVOLEN RASSEN 2014

RHIZOMANIE

Bevestigde rassen

Husky, Rambler, Goodwood, Benno, Rosalinda KWS, Timothea KWS, Candimax, Pasteur, Mercator, Magellan, Bernadette KWS

Nieuwe rassen

Prodigé, Texel, Escault, Gondola KWS

NEMATODEN

Bevestigde rassen

Kassia KWS, Gandhi, Baloo

Nieuwe rassen

Sanemax, Balear, Lisanna KWS, Adler, Rentamax, Biscay, Steel, Cassini

Table 1 Meerjarige resultaten rassenproeven rhizomanie-, rhizoctonia- en nematodenrassen 2011-2013 - Bron: KBIVB

Ras	Witziekte	Cercospora	Remularia	Roest	Opkomst ¹	Bodembedekking ³	Wortels netto ¹	Grondtarra ¹	Totale tarra ¹	Suikergehalte ¹
Bevestigde rassen										
Husky	3,1	4,1	2,5	6,3	98	7,6	99	109	95	99,7
Rambler	6,7	4,9	5,8	7,4	101	6,0	96	114	105	102,4
Rubens ⁴	4,7	3,6	3,3	5,2	94	6,8	95	86	92	101,6
Goodwood	4,1	6,2	7,5	5,0	97	6,2	96	87	94	103,8
Benno ⁴	3,2	4,7	3,5	7,0	99	6,8	97	102	96	100,6
Coyote	3,3	4,3	4,0	6,8	99	6,8	96	110	101	101,1
Rosalinda KWS	6,6	4,8	8,0	7,5	102	5,8	103	102	99	98,8
Sabrina KWS	6,6	4,8	7,8	7,8	100	5,9	101	99	103	99,6
Timothea KWS	4,5	3,6	3,0	7,5	101	5,7	102	100	104	101,4
Candimax	3,8	4,1	3,3	7,4	99	7,6	98	104	94	100,0
Pasteur ⁴	3,5	4,2	2,8	6,6	95	7,4	98	102	96	99,6
Mercator	3,4	4,7	4,0	6,0	98	7,8	102	98	92	98,1
Eleonora KWS	6,7	4,6	7,3	6,0	99	6,1	99	101	106	101,1
Magellan	3,0	4,5	4,3	7,5	100	6,3	98	116	99	100,4
Bernadetta KWS	4,7	4,5	4,5	5,3	96	5,9	94	99	99	104,5
Nieuwe rhizomanierassen 2012-2013										
Prodige	4,0	5,2	5,8	6,0	100	6,7	100	85	95	98,5
Texel	3,3	4,5	4,0	7,8	99	6,9	99	108	95	99,8
Escault	2,7	5,1	5,8	5,8	94	7,2	101	86	83	99,6
Columbus ⁴	3,8	4,0	5,0	6,8	95	6,2	96	84	94	100,7
Gondola KWS	6,9	5,7	5,8	8,7	99	5,1	99	91	104	103,0
Rhizomanierassen getest op een beperkt zaadlot 2012-2013										
Bandera KWS	2,9	4,4	4,5	6,5	102	5,9	99	99	107	103,8
BTS880	4,7	5,2	6,5	6,1	100	6,4	97	110	112	103,7
BTS370	3,0	4,6	6,0	8,0	101	6,7	95	91	108	104,7
Tyler	5,6	5,9	5,5	6,4	97	6,5	97	88	101	99,9
Claudetta KWS	3,3	6,6	8,0	5,5	102	7,5	98	94	94	103,8
Mintaramax	4,3	3,8	3,0	7,5	98	6,5	99	86	91	99,1
Rhizoctoniarassen										
Vedeta	2,2	6,8	5,3	5,5	96	7,1	85	110	99	99,5
Isabella KWS	7,3	5,2	4,8	6,9	99	6,3	95	111	113	100,4
Zorro ⁴	2,0	5,2	3,5	4,7	91	6,6	89	81	89	99,7
Iguane	1,7	4,8	4,8	5,2	96	6,9	90	82	88	99,4
Zeppelin ⁴	1,8	4,7	5,0	5,4	98	7,6	92	95	95	97,5
Bevestigde nematodenrassen 2011-2013²										
Kassia KWS	5,5	3,6	4,7	7,5	97	6,1	97	87	99	102,9
Charly ⁴	3,6	3,3	5,1	4,9	98	6,9	100	92	95	99,3
Bengal	3,9	4,6	5,3	6,1	99	6,7	101	90	93	98,3
Perruche	5,5	5,6	6,9	6,2	97	6,8	100	109	102	98,1
Gandhi	3,9	4,4	5,3	5,7	100	6,9	99	93	94	99,8
Baloo	3,7	3,9	5,0	5,2	99	6,8	100	108	98	98,9
Nieuwe nematodenrassen 2012-2013²										
Sanemax	3,4	3,4	5,2	5,2	100	7,0	103	102	94	96,9
Balear	3,3	4,4	5,3	6,5	97	6,9	105	92	89	98,4
Lisanna KWS	5,8	5,8	6,4	8,0	101	6,0	108	99	110	101,0
Louella KWS	7,1	5,9	6,6	8,0	103	5,4	95	109	113	103,9
Adler ⁴	3,0	3,9	5,0	6,0	96	6,9	103	102	90	99,0
Rentamax	2,4	4,0	5,3	5,8	101	7,1	108	102	94	94,8
Biscay	4,2	3,9	4,8	5,3	99	6,6	96	116	103	102,9
Steel	4,1	3,9	5,1	4,9	99	7,5	111	79	75	95,0
Cassini ⁴	4,3	4,0	4,8	5,4	90	6,6	96	106	104	102,1
Nematodenrassen getest op een beperkt zaadlot 2012-2013²										
Greenmax	3,3	4,0	4,4	5,4	97	6,7	98	96	94	98,9
Euromax	2,9	3,8	5,3	6,6	100	6,6	99	100	98	99,7
Marjolaine	5,1	4,8	6,7	6,8	95	6,5	103	81	87	99,1
Carreau	2,1	5,9	6,7	6,5	97	6,6	102	78	81	100,0

¹ Relatieve cijfers tov getuigen Eleonore KWS, Rosalinda KWS, Rambler, Timothea KWS, Mercator en Prodige; ² Relatieve cijfers tov referentie (Beloo, Louella KWS, Kassia KWS, Rentamax en Gandhi); ³ Een hoger cijfer dan in 2013 van deze rassen worden op een aantal proefsites beïnvloed door opkomstproblemen te wijten aan de omhulling. De firma Strube deelt mee dat deze omhulling in 2014 niet meer zal worden gebruikt.

Witsuiker ¹	Potentieel inkomen ¹	Inkomen besmet
99	98,8	
98	98,6	
96	97,0	
100	100,5	
98	98,2	
97	97,3	
102	101,2	
100	100,1	
104	103,7	
98	98,4	
98	97,4	
100	99,2	
100	100,0	
99	98,3	
99	99,5	
98	98,2	
99	98,7	
100	101,2	
98	97,4	
103	103,2	
103	103,4	
100	101,3	
100	100,7	
97	97,3	
102	102,6	
99	98,6	
84	84,6	
95	95,4	
88	88,6	
89	89,4	
89	88,8	
101	101,2	99,8
99	99,5	99,3
99	99,1	99,3
98	98,1	97,8
99	99,5	98,9
99	99,2	99,7
100	99,5	99,8
103	103,4	103,7
110	109,6	109,8
99	99,3	100,2
102	101,8	100,9
102	101,2	102,0
99	99,1	98,7
104	104,3	104,3
99	98,9	97,8
97	97,2	96,0
99	99,4	100,5
102	102,7	101,6
101	102,0	102,6

¹ Tijd op een snelle en efficiënte bedekking van de tussenrij; ⁴ De resultaten

de rassen in de relatieve cijfers met 2 punten gedaald ten opzichte van vorig jaar. Dat wil zeggen dat een ras dat nu net geen 100% haalt wel productiever is dan een dat vorig jaar 100% haalde. Daardoor schommelen veel rassen rond de 100, maar scoren er weinig heel veel daarboven. Zeker in de rhizomanierassen schat ik dat we nu een aantal rassen hebben met een potentieel dat stabiel zal blijven. Bij de nematodenrassen daarentegen, zien we het potentieel heel snel evolueren. De 100 van 2011 was vorig jaar 103 en is nu 107. We gaan de volgende jaren elk jaar nieuwe getuigen hebben met een steeds hoger potentieel. Gemiddeld ligt het potentieel van de nematodenrassen ongeveer 5% lager dan dat van de rhizomanierassen, maar we zien dat de betere nematodenrassen nu al competitief zijn. Daardoor kan de schrik van de bietenplanter om een nematodenras te moeten zaaien wegvallen. Uiteraard kost het zaad iets meer, maar een landbouwer die twijfelt of er een lichte aantasting is, zal nu toch sneller voor een nematodenras kiezen. Momenteel maken nematodenrassen 18% uit van het areaal en de rhizoctoniarassen halen 9%. De markt voor rhizoctoniarassen is al enkele jaren vrij stabiel, maar ik verwacht dat het aandeel van de nematodenrassen kan stijgen naar 25 tot 30%." Daardoor zal het areaal nematodenrassen dichter aansluiten bij de reële situatie, meent André. "Nu is ongeveer 40% van de gronden besmet. We schatten dat op een derde van alle percelen de besmetting hoog genoeg is om een nematodenras aan te bevelen. Die 30% binnen een tweetal jaar zou dus een normale evolutie zijn. Er zijn nu een viertal rhizoctoniarassen op de markt met een verschillend potentieel. Misschien komen er volgend jaar rassen op de markt die een nog hoger potentieel hebben, maar die moeten uiteraard nog bevestigen hoe groot hun resistentie is. Buiten een aantal rassen die dit jaar een slechte opkomst hadden, zijn er geen grote verschuivingen in het opbrengstpotentieel vast te stellen. De cijfers van 2013 sluiten sterk aan bij de resultaten van 2012 (zie figuur 1 en 2 p. 53). Opvallend bij het vergelijken van de verschillende proefvelden is dat de rassen die opkomstproblemen kenden het iets minder goed deden op proefvelden waar ze wel een goed opkomstpercentage hadden. Blijkbaar speelde ook daar een of andere groeivertraging. Wie echt het potentieel wil beoordelen bekijkt daarvoor best de meerjarige gemiddelden, zodat seizoeninvloeden uitgesloten worden."

Geïntegreerd telen

Op de vraag of de invoering van IPM invloed heeft op de selectiecriteria voor nieuwe rassen, antwoordt André dat dit al lang het geval is. "Meer dan 5 jaar geleden hebben we enkele nieuwe criteria ingevoerd die we milieu indicatoren noemen: resistentie of tolerantie tegen ziekten, grondtarra, extraheerbaarheid en het financieel resultaat van het ras. Een ras kan op de Belgische rassenlijst erkend worden als het een goed financieel resultaat oplevert, maar ook niet gevoeliger is voor ziektes dan de rassen die nu al op de markt zijn. Ook de grondtarra mag niet hoger zijn dan die van de getuigenrassen. Hetzelfde geldt voor de extraheerbaarheid. Uiteraard wordt rekening gehouden met een zekere statistische marge en is er voor het comité enige ruimte om een afweging te maken. De resultaten zijn nooit zwart-wit voor alles. Je hebt rassen die voor 2 ziektes beter scoren dan de getuigen, maar minder goed voor een derde ziekte. Een ras met een goed financieel potentieel dat slecht scoort voor de milieu-indicatoren zal niet aanvaard worden op de rassenlijst. Omgekeerd kan een ras met een iets minder hoog potentieel profiteren van een goede score op de milieu-indicatoren om toch opgenomen te worden. Het blijft uiteraard de verantwoordelijkheid van de landbouwer of hij zo een ras kiest of een ras met een hoger potentieel dat minder goed scoort op resistentie en tarra. Uiteraard kost een extra spuitbeurt ook geld. Interessant is dat we dit jaar in onze rassenproeven slechts op de helft van de proefvelden een fungicidenbehandeling hebben toegepast. Dat kwam doordat de eerste bladziekten slechts verschenen binnen de 40 dagen vóór het rooien. Daardoor kan het zijn dat een ras met een iets hogere gevoeligheid een lager potentieel bereikt op dat proefveld, maar dat zijn nu eenmaal de spelregels. Bij de nieuwe rassen zagen we dat Gondola KWS, Lisanna KWS en Marjolaine een interessant ziekteprofiel hebben. We hanteren dus al enkele jaren een IPM-model. Productieve maar gevoeliger rassen kunnen de rentabiliteit verlagen. Ook de landbouwers willen wel dat de productiviteit van nieuwe rassen verhoogt, maar niet als de teelt daardoor duurder wordt. Naar 2017 toe, moeten we concurrentieel blijven ten opzichte van andere teelten, ook als de bietenprijs zou verlagen of als er andere wijzigingen zouden komen." ■